unacademy

ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ

ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ
ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਰੁਝਾਣ
ਨਵੇਂ ਝੁਕਾਅ
ਪਰਵਾਸੀ ਕਵਿਤਾ
ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਵਿਤਾ

unacademy

ਮਹਾਂਕਾਵਿ

- ਮਹਾਂਕਾਵਿ, ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪਾਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅੰਗ ਬਣਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਿਵੇਚਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ :

unacademy

ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

- ਭਾਮਹ ਅਨੁਸਾਰ :- ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਇਕ ਸਰਗਬੱਧ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਵਿਸ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥਾਂ ਧਰਮ,ਅਰਥ, ਕਾਮ, ਮੋਖ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਕੋਈ ਉਦਾਤ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਵਿਚ ਨਾਟਕੀ (ਪੰਜ) ਸੰਧੀਆਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਮਹ ਨੇ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਵਿਚ ਕਿਰਤੀ ਚਿਤਰਣ, ਰੁੱਤ ਵਰਣਨ ਅਤੇ ਰਸਾਂ ਦੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

- ਦੰਡੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਇਕ ਸਰਗਬੱਧ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਅਤੇ ਕਥਾ ਵਸਤੂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਦੀ ਕਥਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੱਜਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਕੋਈ ਚਤੁਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

unacademy

- ਅਰਸਤੂ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਪੂਰਨ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਉਦਾਤ ਕਾਰਜ ਵਿਆਪਾਰ ਦੀ ਨਕਲ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਕਥਾਤਮਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਇਕ ਲੰਬਾ ਬਿਆਨੀਆ ਕਥਾ ਕਾਵਿ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਵਾਂਗ ਇਹ ਵੀ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ- ਸਰਲ ਜਾਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੈਤਿਕਤਾਪੂਰਨ ਅਤੇ ਦੁਰਘਟਨਾਪੂਰਨ।

unacademy

ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਦੇ ਤੱਤ

- ਮਹਾਨ ਉਦੇਸ਼
- ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਹੋਂਦ
- ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕਤਾ
- ਸੰਗਠਿਤ ਕਥਾਨਕ
- ਇਤਿਹਾਸਿਕਤਾ
- ਸਮਾਜਿਕ ਚਿੱਤਰ
- ਵਸਤੂ ਵਰਣਨ
- ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਚਿਤਰਨ
- ਸਰਗ ਵੰਡ
- ਨਾਇਕ
- ਪਾਤਰ ਉਸਾਰੀ
- ਛੰਦ ਯੋਜਨਾ
- ਅਲੰਕਾਰ,ਰਸ
- ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ੈਲੀ

unacademy

- LIKE
- REVIEW
- SHARE
- RATING